

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 3, Sayı: 6, Mart 2016, s. 329-338

Hasan TAŞKIRAN¹

KARAMANLI SARAYINDA BİR OSMANLI: MELEK HATUN

Özet

Siyasi evlilikler, en eski devirlerden günümüze farklı coğrafyalarda birçok devletin başvurduğu önemli bir araçtır. Anadolu’da Beylikler döneminde yoğun olarak uygulanmıştır. Karamanoğulları da çağdaşı olduğu yerel beyliklerle birçok siyasi evlilik gerçekleştirmişlerdir. Karamanoğullarındaki siyasi evliliklerin çoğunu Osmanlılarla yapmıştır. Ancak Karamanoğullarının Osmanlılarla yapmış olduğu evliliklerin talebi Osmanlılar tarafından gelmiştir. Böylece Osmanlılar rakiplerine karşı akrabalık kurmuş olduğu beylik veya devletlerle müşterek hareket edebilmesini sağlayan bir vasıta olarak kullanmıştır. Karamanoğlu ve Osmanlılar arasındaki evliliklere bağlı ilk akrabalık I. Murad’ın kızı Melek Hatun’un Karaman lideri Alâeddin Ali Bey ile evlenmesiyle başlamıştır. Osmanlı neslinden Karaman sarayında ilk gelen Melek Hatun’dan sonrada birçok Osmanlı hatunu Karaman sarayına gelin gelmiştir. Bu hatunlar iki devlet arasında siyasi manadaki birçok problemin giderilmesi için aracılık yapmışlardır. Bunun en iyi örneğini de Melek Hatun’un girişmiş olduğu faaliyetlerden anlamaktayız. Bu makale Melek Hatun’un genel bir biyografisini içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Karamanoğulları, Osmanlılar, Alâeddin Ali Bey, Melek Hatun, Siyasi Evlilik.

AN OTTOMAN IN KARAMANIDS PALACE: MELEK HATUN

Abstract

Since the earliest times political marriages have had a significant mean referring by many of the states in different geographies. Principalities period was implemented intensively in Anatolia. Karamanids have made many political marriages with local principality is also contemporary. Karamanids made most of the political marriage of the Ottomans. However, the demands of marriage has

¹Arş. Gör. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü., htaskiran@beu.edu.tr

made the came by the Ottomans. Thus, the Ottomans used them against to their enemies. Began marriage depends first of kinship between the Ottomans and Karamanids, Murad's daughter, Melek Hatun marrying with Karaman leaders Alaeddin Ali. Many Ottoman lady has come in Karman place after Melek Hatun. These Ladys have solved many of the problems between the two states. The best example of the we understand the activities of the entrance to the Melek Hatun. This article contains a general biography of Melek Hatun.

Keywords: Karamanids, Ottoman, Alâeddin Ali Bey, Melek Hatun, Political Marriage

GİRİŞ

Osmanlılar, başta yerel Anadolu Beylikleri olmak üzere, diğer yabancı devletler üzerinde siyasi nüfuz elde etmek için siyasi evlilikler gerçekleştirmişlerdir. Bu evlilikler bazen Osmanlı Hatunlarının dışarıya gelin gitmesiyle yapılırken bazen de Şehzadeler için dışardan gelinler alındığı gibi bizzat Sultanların kendileri de bu tür siyasi evlilikler gerçekleştirmişlerdir.² İlk zamanları bu evlilikler “bir çeşit siyasi himaye olarak, ardından da hanedanları tasfiye ederek söz konusu siyasi birlik üzerinde doğrudan hâkimiyet kurmanın ince bir yolu olmuştur.”³ Böylece beylikler doğrudan olmasa da sıhriyet bağlarının tesisi sayesinde yavaş yavaş Osmanlı egemenliğine girmesinin en önemli yolu oldu.⁴ Osmanlılar, Germiyan, Dulkadirli beylikleri üzerinde gerçekleştirmiş olduğu gibi Karamanoğullarına yönelik bu politikasını uygulamıştır. Karamanoğulları Alâeddin Ali Bey döneminden başlamak üzere Osmanlılarla bu manada birçok evlilik gerçekleştirmişlerdir.⁵ Alâeddin Ali Bey’in I. Murad’ın kızı Melek Hatun ile evlenmesi, yine Çelebi Mehmed’in 7 kızından birini Bengi Ali Bey’e, bir kızını, yeğenleri İsa ve II. İbrahim Beylere de birer kızını vermiştir.⁶ Kaynaklarda sadece II. İbrahim Bey’in eşinin İlaldı Sultan⁷ olarak geçmektedir. II. İbrahim Bey evlilik sayesinde hem kardeşleri üzerinde etkili olmuş hem de idareyi amcası Bengi Ali Bey’den almayı başarmıştır.⁸ İlaldı Sultan da Melek Hatun gibi tarihi bir misyon yüklenmişti. Öyle ki II. Murad’ın Selanik meselesinden dolayı Batı Haçlılarla uğraşırken II. İbrahim Bey onlarla beraber hareket ederek Ankara, Kütahya ve Hamit iline saldırmıştı.⁹ 1444’te Edirne’de Segedin anlaşmasıyla Haçlılar ile 11 yıllık bir ateşkes imzaladıktan müteakip¹⁰ Karamanoğlu II. İbrahim Bey’in üzerine yürüme kararı almıştı. Karman yurdunu vurmaya gelen II. Murad karşı aracı olması için II. İbrahim Bey eşi İlaldı Sultanı ve veziri Kara Server’i kardeşi II. Murad ile sulh akdi için yolladı. İlaldı Sultan kardeşi II. Murad’a tarihe geçecek şu sözlerle; “*madem gelip evini harap edecektin de neden kendisini*

² Anthony Dolphin Alderson, *Osmanlı Hanedanı'nın Yapısı*, (Nşr. Ş. Severcan), İz Yayıncılık, İstanbul 1998, s.140

³ Halil İnalcık, “II. Murad”, *İA*, C. 8, MEB. Yayınları, İstanbul 1979, s. 603.

⁴ Nicolae Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I (1300-1451)*, (Çev. N. Epeçeli), Yeditepe Yay., İstanbul 2005, s. 342.

⁵ Şikârî, *Karamannâme*, (Haz. Metin Sözen ve Necdet Sakaoğlu), Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi Yay., İstanbul 2005, s. 195.

⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “Karamanoğulları Devri Vesikalarından İbrahim Beyin Karaman İmaretine Vakfiyesi,” *Bulleten*, C. I, TTK Basımevi, Ankara 1937, s. 114.

⁷ İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman*, C.VII, (Haz. Şerafettin Turan), 2. Baskı, TTK Yay., Ankara 1991, 237.

⁸ Âşıkpaşazade, *Âşıkpaşazade Tarihi*, (Haz. Kemal Yavuz ve M. A. Yekta Saraç), K Kitaplığı Yayınları, İstanbul 2003, s. 182; Mehmed Neşri, *Kitâb-ı Cihânnümâ*, C.II, (Haz. M. Altay Köymen ve F. Reşit Unat), TTK Yayınları, Ankara 1995, s. 593; Hadîdî, *Tevârih-i Âl-i Osman (1299-1523)*, (Haz. Necdet Öztürk), Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1991, s. 176-177.

⁹ Hasan Taşkıran, *Karamanoğulları Beyliği ve Hristiyan Dünyası ile İlişkileri*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2015, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), s. 113-115.

¹⁰ *Oruç Bey Tarihi*, (Haz. Nihal Atsız), İstanbul 1972, s. 91.

onunla evlendirdiğini sorarak”¹¹ onu ikna etmeyi başarmıştı. Ancak Karamanoğulları ve Osmanlılar arasındaki bu evlilikler Karaman idaresine büyük kayıplar getirdiği zamanlarda olmuştur. Nitekim İbrahim Bey’in yedi oğlu vardı ve bunların altısının Osmanlı nesebinden gelmekteydi.¹² II. İbrahim Bey, İldı Sultanın çocukları yerine bir cariyeden olan en büyük oğlu İshak’ı kendisine veliaht tayin etmişti. Neşri, II. İbrahim Bey’in İshak’ı veliaht tayin etmesini “İshak Bey’den gayrsinde Osmanlılık alacası vardır diye sevmezdi” sebebine bağlar.¹³ Nitekim Osmanlı alacası olan şehzadeler arasındaki saltanat mücadelesi beyliğin sonunu getirmiştir.

1. Melek Hatun ve Alâeddin Ali Bey ile Evliliği

Sultan I. Murad’ın Melek Hatun¹⁴ ve Nilüfer isminde iki kızı vardı. Kaynaklarda Nilüfer Hatun’un Sultan I. Murad’ın Paşa Melek Hatun’undan olan kızı diye geçer. Ancak Melek Hatun’un Gülçiçek mi veya Tamara (Mara) Hatun’un mu kızı olduğu hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Melek Hatun’un en geç 1355’ten sonra mı yoksa 1363’te mi¹⁵ doğduğu kesin bilinmemekle beraber, Melek Hatun’un,¹⁶ Melek Hatun ile ilgili bir bilinmezlik daha da onun ne zaman öldüğü hakkında kesin bir kayıt bulunmamasıdır.¹⁷ Melek Hatun’un tarihi kayıtlarda yoğun olarak yer aldığı dönem Karaman sarayına gelin gittikten sonra başlar.

Melek Hatun’un Karamanlı sarayına gelin gelmesinde önemli bir takım siyasi hadiseler etkili olmuştur.¹⁸ Bu sürece kısaca değinmek gerekirse, Alâeddin Ali Bey’in Osmanlılar ile yoğun temas geçtiği dönem hiç şüphesiz I. Murad devri ve sonrasındır. Bu iki gücün ilk sıcak temasları Ankara ve çevresi ile ilgili ihtilaftan kaynaklanmaktaydı. Bilindiği üzere Ankara şehri 1354’te henüz Orhan Bey döneminde Osmanlı toprağına ilhak edilmişti.¹⁹ I. Murad’ın Bursa’dan Ankara’ya kadar uzanan (Tokat, Eskişehir ve Ankara) Anadolu sahasını egemenliği altına almaya çalışması başta Karamanoğulları olmak üzere Ankara’daki Ahileri ve daha doğudaki Eratnalıları da rahatsız etmekteydi.²⁰ Zira bu saha Karamanoğullarının hinterlandına girmektedir. Yani beyliğin hâkimiyet sahasıydı.

Karamanlı Alâeddin Ali Bey, Osmanlı cülusundan istifade ederek Ankara’yı almak için harekete geçti. Bunun için Ankara’daki Ahi zümrelerini ve yöredeki Çavdar Tatarlarını isyana teşvik ederek yöredeki Türkmenlerden bir ittifak teşekkül edip bölgede Osmanlı hâkimiyetine son vermeye çalıştı.²¹ I. Murad, buna karşılık hızlıca Ankara üzerine yürüyerek şehirdeki Ahi isyanına son vererek burayı kesin kez Osmanlı idaresine bağlayıp kentin idaresini yine Ahilere

¹¹ Neşri, C. II, s. 643.

¹² Şikârî’ye göre II. İbrahim Bey’in yedi oğlu olduğunu ve bunların altısının Osmanlı nesebinden olduğu kayıtlıdır. “Büyük oğlu Kasım Bey’dir. Birisi İshak, birisi, Alâüddin, birisi Halil, birisi Pir Ahmed, birisi Yakub ve birisi Küçük Mustafa’dır. Bkz.; Şikârî, s. 234.

¹³ Neşri, C. II, s. 773.

¹⁴ Şikârî bu evlilikten bahsederek, Melek Hatun’un ismini “Mihir Âliye” şeklinde nakleder. Bkz.; Şikârî, s. 195.

¹⁵ Bu tarihe itidali yaklaşmak gerekmektedir. Çünkü Osmanlı kaynaklarında bu manada kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bkz.; İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C. I, TTK Yayınları, Ankara 1999, s. 46.

¹⁶ Necdet Sakaoğlu, *Bu Mülkün Kadın Sultanları*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 53.

¹⁷ M. Çağatay Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011, s. 22.

¹⁸ Yahya Başkan, *Karamanoğulları Beyliği*, (Alâ’ed-din Ali Bey Dönemi 1357-1398), İnönü Üniv., SBE., Malatya 1999, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s.16.

¹⁹ Anonim *Tevârih-i Âl-i Osman*, (Haz. Nihat Azamat), Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1992, s. 15, 21; Besim Darkot, “Ankara,” *İA*, C. I, MEB Yayınları, İstanbul 1978, s. 437-452.

²⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C. I, s. 124.

²¹ Paul Wittek, *Osmanlı İmparatorluğu’nun Kuruluşu*, (Çev. Güzin Yalter), Türkiye Yayınevi, İstanbul 1966, s. 56.

biraktı. Karamanoğullarının kurmuş olduğu ittifakı da böylece dağıtmış oldu.²² Ankara'nın alınışı Karamanoğulları ve Osmanlıları hemhudut haline getirmişti. Bu durum Alâeddin Ali Bey'i endişelendirmekteydi. Zira I. Murad, doğu batı yönünde sınırlarını hızlıca genişletmekteydi. Öyle ki Batı Anadolu'da Aydın, Saruhanoğulları üzerine gözlerini dikmesi ve Germiyanoğulları ile kurmuş olduğu akrabalık aracılığı ile çeyiz adı altında toprak alması²³ ve Hamidoğullarından arazi satın alması, Karamanoğullarının hâkimiyet sahasını daraltmaktaydı.²⁴ Özellikle Hamid ve Germiyan beylerine yönelik girişimler Ali Bey'i daha da endişelendirmiş ve Osmanlı ile sıcak temasların yaşanmasına yol açmıştır.²⁵

Özellikle Germiyanoğlu Süleyman Bey'in beyliğini muhafaza etmek adına Osmanlılarla sıhriyet kurma yoluna gitmişti. Kızı Devlet Hatun'u I. Murad'ın oğlu Yıldırım Bayezid ile evlendirmiştir.²⁶ Alâeddin Ali Bey'de yaşanan tüm bu gelişmeler karşısında karşı atağa geçerek kendisi de Osmanlılarla akrabalık bağı kurdu. Bunun için Alâeddin Ali Bey, I. Murad'ın kızı Melek Hatun ile evlendi.

Bu evlilik teklifinin Alâeddin Ali Bey'in talebi mi yoksa bizzat I. Murad'ın teklifi üzerine mi gerçekleştiği hakkında kaynaklarda farklı bilgiler bulunmaktadır. Özellikle ilk adımın I. Murad tarafından atıldığı kayıtlıdır. I. Murad, Osmanlı ülkesine elçi olarak gelen Alâeddin Ali Bey'in kardeşi Davud'a kızı Melek Hatun'u Alâeddin Ali Bey ile evlendirmek arzusunda olduğunu belirtmiştir. Şikârî, “*Bir gün musabakat ederken Osman (Murad), Davud Bey'e eyder: bir mahbube kızım vardır. Adı Mihri (Melek) Aliye'dir. Muradım Sultana vermektir.*”²⁷ şeklinde nakleder. Ancak Hayrullah Efendi, Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey'in Sultan I. Murad'ın güvenini ve emniyetini kazanmak için akrabalık kurma ricasıyla ona elçi gönderdiğini belirtir.²⁸

I. Murad'ın bu evliliğin gerçekleşmesindeki arzusu Batıya yönelik fetihlerini güven içerisinde sürdürmek için geride güçlü bir beyliğin olmaması ve ihtiyaç hâsıl olduğunda geriden gerekli takviye desteğini Karamanlılardan sağlamaktı. Nitekim Hoca Sadeddin Efendi, “*Böylece Padişah iki ülke arasında yakınlık hâsıl olacağına, birbirilerine yardım, dostluk ve iyi niyet besleme imkanlarının doğacağına inanıyordu*”²⁹ diyerek adeta I. Murad'ın niyetini ortaya koymaktadır. Bu evliliğin tarihi ile ilgili farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Alâeddin Ali Bey'in Melek Hatun ile evlilik tarihi 778(1376) ile 783 (1381) yılları arasında değişmektedir.³⁰ Uzunçarşılı, düğünün 1376 tarihinde olduğunu belirtir.³¹ Melek Hatun'un doğum tarihi göz önünde bulundurulduğunda onun daha geç bir tarihte evlendiğini söylemek mümkündür. Hatta bu hususta Hoca Sadeddin Efendi, bu evliliğinin 1381 tarihindeki Yıldırım Bayezid'in Germiyanoğlu Süleyman Şah'ın kızı Devlet Hatun'un evliliğinden sonra olduğunu belirtir. “*Bu*

²² Anonim *Tevârih-i Âl-i Osman*, s. 22-23; Şehabeddin Tekindağ, “Karamanlılar,” *İA*, C. 6, MEB. Yayınları, İstanbul 1993, s. 321-322.

²³ *Âşıkpaşazade Tarihi*, s. 117-120; *Oruç Bey Tarihi*, s. 44; Hadîdî, *Tevârih-i Âl-i Osman (1299-1523)*, s. 93-94.

²⁴ *Âşıkpaşazade Tarihi*, s. 121-122.

²⁵ *Âşıkpaşazade Tarihi*, s. 121-122; Başkan, *Karamanoğulları Beyliği (Alâ'd-din Ali Bey Dönemi 1357-1398)*, s. 33.

²⁶ M. Çetin Varlık, *Germiyanoğulları Tarihi (1300-1429)*, Ankara 1974, s. 56.

²⁷ Şikârî, s. 196.

²⁸ Hayrullah Efendi, *Osmanlı Devleti Tarihi*, C.II, (Haz. Zaruri Danişman), Son Havadis Yayınları, İstanbul 1971, s. 142-144.

²⁹ Hoca Sadeddin Efendi, *Tacü't-Tevârih*, C.I, (Haz. İsmet Parmaksızoğlu), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1999, s. 152.

³⁰ Sakaoğlu, s. 53.

³¹ İ. Hakkı Uzunçarşılı, “I. Murad”, *İA*, C. VIII, MEB Yay., İstanbul 1979, s.592; Alderson ise düğünün 1378'de yapıldığını belirtir. Bkz.; Alderson, s. 141.

Karamanlı Sarayında Bir Osmanlı: Melek Hatun

neşe ve mutluluk dolu mecliste, sevinçle tatlı sohbetler edilirken, Gazi Hünkar, Osmanlı soyunun gülistanından bir gonca gül olan çocuğunu Karman Hâkimi Ali Bey'e söz kesmişti."³²

Alâeddin Ali Bey, Melek Hatun istemek için kırk katırlık kumaş ve diğer bazı hediyelerle birlikte Beyliğin önde gelen isimleri göndermişti. I. Murad gelen hediyeleri ve kişileri gayet iyi karşılayarak ağırlamıştı.³³ Melek Hatun için gönderilen çeyiz hakkında dönemin kaynaklarında geçmese de bazı araştırma eserlerde; Yüz bin altın, yüz at, on çeşit nadide elbiselik kadife, on katar deve, yirmi top Frenk kadifesi, beş top Şam kadifesi, yirmi top Türk kadifesi, on top yünlü ve pamuklu kumaşlar, takı olarak yedi okkalık altınlar, kırmızı yakutlar, Habeş zümrütları, mercanlar, Mısır zebercetleri ve tüller,³⁴ gönderildiğine dair abartılı bilgiler söz konusudur.

Alâeddin Ali Bey, düğün yapılması için kendisine vekil olarak Mevlâna Müslihiddin ile yanlarına Divan-ı Has üyelerinden Mahmud Paşa ve Hacıbeyleroğlu Süleyman Paşa'yı hanedanın diğer üyeleriyle beraber Bursa'ya gönderdi. Sultan I. Murad gelen misafirleri iyi karşılayarak onları ağırladıktan sonra düğünü yaptılar.³⁵ Gerçekleşen bu evlik neticesinde bundan sonraki başa geçecek olan Karamanlıların nesebinin Osmanlı hatunlarına dayanmasına yol açmıştır. Melek Hatun'un Alâeddin Ali Bey ile evliliğinden üç oğlu olmuştu. Bunlar Oğuz, Mehmed ve Bengi Ali Beylerdi.³⁶

2. Melek Hatun'un Sefireliği

Karamanoğulları ve Osmanlılar arasında gerçekleşen bu evlilikten tarafların beklentisi karşılıklı olarak birbirilerini korumak, kollamak ve hâkimiyet sahalarını emin kılmaktır. Ancak istenilen olmadı. Hem Karamanlıların hem de Osmanlıların yayılcı ve hâkimiyet sahalarını genişletme politikaları bu iki akraba devleti karşı karşıya getirerek, nüfuz mücadelesine girişmesine yol açmıştı. Bu durum, Melek Hatun'un bu mücadelelerin ortasında kalmasına yol açmıştı.³⁷ Henüz bu evliliğin üzerinden sekiz yıl geçmişken, Karamanoğulları ve Osmanlılar tekrar karşı karşıya geldiler. I. Murad, Hamidoğlu Hüseyin Bey'den 80 bin altına Seydişehir, Beyşehir, Akşehir, Yalvaç ve Karaağaç gibi şehirleri satın almıştı. Alâeddin Ali Bey ise Hamit ilinin kendisine ait olduğunu iddia etmekteydi.³⁸ Nitekim çok geçmeden I. Murad'ın Rumeli'nde fetihlerde olduğu haberini alan Alâeddin Ali Bey, hızlıca Beyşehir ve Seydişehir'e saldırdı. Buranın Emiri Mahmud Bey, durumu hızlıca I. Murad'a bildirdi. Bunun üzerine Murad Bey, ulemadan fetva alarak emrindeki birliklerle harekete geçerek Kütahya'ya doğru yola çıkarak burada bulunan Timurtaş Paşa ile buluştu. Burada dikkati çeken husus Timurtaş Paşa'nın komutasında Sırp askerlerinin bulunuyor olmasıydı.³⁹ Alâeddin Ali Bey, I. Murad'ın kendisi üzerine geldiği haberini alınca Hamit ilinin kendi hakkı olduğunu iddia ederek

³² Hoca Sadeddin Efendi, C. I, s. 149-152.

³³ Şikârî, *Karamanoğulları Tarihi*, (Nşr. Mesud Koman), Yeni Kitap Basımevi, Konya 1946, s. 132; Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, s. 22.

³⁴ Tahsin Ünal, *Karamanoğulları Tarihi*, Berikan Yay., Ankara 2001, s. 320-321.

³⁵ Şaban Karaman, *Osmanlı Karamanoğulları İlişkileri*, (Karaman Tarihi ve Kültürü), C. 3, Karaman Valiliği Yay., Karaman 2005, s. 17.

³⁶ Nizamüddin Şami, *Zafernâme*, (Çev. Necati Lugal), TTK. Yay., Ankara 1949, s. 32; İbni Arabşah, *Acâibu'l Makdûr*, (Çev. Ahsen Batur), Selenge Yayınları, İstanbul 2012, s. 317-319; Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, s. 22.

³⁷ Faruk Sümer, "Alâeddin Bey," *TDİA*, C. 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989, s. 321-322.

³⁸ *Âşıkpaşazade Tarihi*, s. 121-122; Başkan, *Karamanoğulları Beyliği (Alâ'd-din Ali Bey Dönemi 1357-1398)*, s. 33.

³⁹ Osmanlı'nın Karamanlılar üzerine yürümesi ve komutasında Sırp askerlerinin olması, Karamanoğullarının bunun Osmanlıya karşı, Sırp askerleri ile Müslüman kanı dökmeye çalıştıklarını iddia ederek, İslam dünyasında onları itibarsızlaştırmaya çalışmışlardı. Bkz.; Neşrî, C.I, s. 219; Şikârî, s. 210.

Osmanlılar ile sıcak bir teması göze alamayarak durumu diplomatik yollar ile çözmek istedi. Bunun için I. Murad'dan af dileyerek ona bir elçilik heyeti gönderdi.⁴⁰ Elçi huzurdan ayrılınca Murad Bey, mahiyetindeki askerler ile elçiye söylediği gibi harekete geçerek Konya yakınlarındaki Frenk Yazısı mevkiine geldi. Buna karşılık Alâeddin Ali Bey'de kendisine bağlı Türkmenler ile savaşın gerçekleşeceği bölgeye geldi.⁴¹ Karamanoğulları ve Osmanlılar arasında Frenk Yazısı denilen mevkide gerçekleşen savaşta Karamanlılar büyük hezimetle uğrayarak yenildiler. Alâeddin Ali Bey, Timurtaş Paşa'nın yoğun saldırısına dayanamayarak Konya kalesine sığındı. Böylece Karamanlılar, 1389 tarihinde Frenk Yazısı savaşında mağlup olmuşlardı.⁴²

Osmanlılar Konya'ya sığınan Alâeddin Ali Bey üzerine saldırıya devam ederek Konya kalesini muhasara edince Ali Bey çaresiz sulh talebinde bulundu ve bunun için de bir elçilik heyetini Murad Bey'e gönderdi. Ancak Murad Bey bu elçilik heyetini ret edince, Ali Bey barış için bu sefer de Murad Bey'in kızı olan eşi Melek Hatunu elçi olarak babasının huzuruna gönderdi.⁴³

Alâeddin Ali Bey, eşi Melek Hatun'a, " *Benim sultanım, eğer babanızdan beni istemez ve affettirmezseniz babanız Konya'yı ve Karaman'ı aldıktan başka beni de katledip ocağımı söndürecektir. Lütfedin beni seven ailem olduğunu göster. Hünkâr babana git, elini eteğini ve elini öp, benim günahımı affettir.*"⁴⁴ Melek Hatun kocasının bu isteği üzerine hem ailesinin hem de Karaman yurdunun helak olmaması için babası I. Murad'a kocası için eman dilemeye karar verdi. Karamanlılardan birkaç ulemadan kişiyle beraber I. Murad'ın huzuruna çıktı. Melek Hatun, babasına, " Devletli babam bu defa (onun) günahını affet, katledip ocağımı söndürme, çocuklarımı öksüz beni de dul bırakma"⁴⁵ diyerek kocası adına eman diledi. Bunun üzerine I. Murad, kızının yalvarması karşısında daha fazla dayanamayarak, " *Otağa gelüb el öpmesi, af dilemesü, daha önce satın alınan toprakları terk etmesi ve bir daha kendisine karşı silah kullanmaması*" şartıyla damadını affedeceğini kızına bildirdi. Melek Hatun durumu hemen kendisiyle beraber gelenlere bildirerek, Alâeddin Ali Bey'e haber vermelerini söyledi. ⁴⁶ Haberi alan Alâeddin Ali Bey, ertesi gün I. Murad'ın huzuruna çıkarak onun elini öpüp, özür dileyerek af diledi ve Osmanlı toprağına saldırmayacağı üzerine yemin etti. Bunun üzerine I. Murad onun yurdunu tekrar idare etmesine izin verdi. Böylece Melek Hatun, bir tarafta babası diğer tarafta

⁴⁰ Karamanoğullarının göndermiş olduğu bu elçilik heyeti barışı sağlamanın yanı sıra aynı zamanda Osmanlıların askeri kuvveti ile ilgili bilgi toplaması içinde görevlendirilmişti. Karamanlı elçisi I. Murad'ın huzuruna varınca ona, Alâeddin Ali Bey'in; " *leşkerunce leşkerum vardır. Eğer barışursan barışırsın, eğer uruşursan (vuruşursan) uruorum (vuruşurum) derdine dert medüne merd verirum*" sözlerini ilettili. Buna karşılık Murad Bey ise; " *Bire hey müdbir ve müfsil ve zalim benim kastım ve işim gece gündüz etmektir. Benim gazama mani olup Müslümanları incitirsin. Nice barışmak ki meni gazaya, gaza gaza-i ekberdir. Hazır ol vaktince işte vardım*" sözleri ile elçiye cevap verip gönderdi. Bkz.; Neşri, C. I, s. 219-223.

⁴¹ Ali Bey'in komutasında Varsak, Turgutlu ile Samağar, Çayzagan ve Barım Bay adlı Moğol oymakları bulunurken, I. Murad'ın komutasında Murad Bey'in oğulları Bayezid ve Yakup ile Karesi, Timurtaş ve Sırp kuvvetleri bulunmaktaydı. Bkz.; Mevlana Ruhi, *Rûhî Tarihi*, (Çev. Yaşar Yücel ve Halil Erdoğan Cengiz), *Belgeler*, C. 18, S.18, TTK Yay., Ankara 1989, s. 388.

⁴² *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*, s. 23; Uzunçarşılı, "Murad I." *İA*, C. 8, s. 592; Tekindağ, "Karamanlılar," *İA*, C. 6, s. 322.

⁴³ Kâzım Yaşar Kopruman, "Karaman-oğulları (1250-1487)," *Makaleler*, (Haz. Semih Yalçın ve Altan Çetin), Berikan Yay., Ankara 2005, s.52.

⁴⁴ Ünal, s. 335.

⁴⁵ Ünal, s. 336.

⁴⁶ Neşri, C. I, s. 233; Hoca Sadeddin Efendi, C. I, s. 166-167.

kocasının olduğu bu siyasi kargaşadan kendisine yüklenen misyonu hakkıyla yerine getirerek iki tarafı barıştırmıştır.⁴⁷

Karamanlı ve Osmanlılar arasında yaşanan bu barış süreci çok sürmeden yerini tekrardan mücadeleye bırakmıştır. Nitekim bu mücadelede yine Melek Hatun için çok zor ve çetin geçtiği gibi eşinin ölmesine ve kendisinin de sürgün olmasına neden olmuştu. Bilindiği üzere I. Murad, Kosova savaşı sırasında bir Sırp'ın menfur saldırısına uğrayarak şehit düşmesi ile yerine oğlu Bayezid geçti.⁴⁸ Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey, Osmanlıların bu karışık durumundan istifade ederek Osmanlıların Hamitoğullarından satın almış oldukları Beyşehir ve havalisine saldırdı. Bunun üzerine Yıldırım Bayezid burayı geri almak ve Ali Bey'i cezalandırmak için tabî kuvvetleri ile Konya önlerine geldi (1391-1392).⁴⁹ Taraflar arasında barış sağlanarak Çarşamba suyu sınır kabul edildi.⁵⁰ İki taraf arasında kabul edilen bu anlaşma kısa süre sonra yine bozulmuştur. Zira Alâeddin Ali Bey rahat durmayarak Osmanlıların Anadolu Beylerbeyi Timurtaş Paşanın üzerine yürüyerek onu yakalayıp esir etti.⁵¹ Fakat Bayezid'in kendisi üzerine harekete geçtiği haberini alınca Alâeddin Ali Bey, Timurtaş Paşa'yı elçileri ile birlikte Bayezid'e gönderdi. Ancak Yıldırım Bayezid, Timurtaş Paşa'yı alarak Karamanlı elçilerinin barış teklifini reddederek mahiyeti ile Germiyan arazisinde bulunan Akçay ovasına gelerek Karamanoğulları ile savaşmak için vaziyet aldı 1398. Hatta burada yine Melek Hatun devreye girerek biraderi Bayezid'den eşi için eman dilediyse de bu arzusu karşılık bulmadı. Esir edilen Alâeddin Ali Bey, Bayezid'in huzuruna getirildi.⁵² Bayezid, Alâeddin Ali Bey'in başının vurulmasını emretti ve Ali Bey oracıkta öldürüldü.⁵³

Alâeddin Ali Bey'i öldürüldükten sonra Bayezid, hızlıca Akçay ovasından ayrılarak Larend'e gelip, şehri muhasara ederek burada bulunan kız kardeşi yani Ali Bey'in eşi Melek Hatun ve yeğenleri Mehmed ve Ali Beyleri yanlarına alarak onları Bursa'ya götürdü.⁵⁴ Böylece Melek Hatun ve çocuklarının sürgün hayatı başladı. Bu sürgün hayatı Timur'un Anadolu'ya gelerek 1402'te Ankara savaşıyla Bayezid'i yenmesinden sonra bitmişti. Timur, Bursa'da tutulu bulunan Alâeddin Ali Bey'in oğulları ve Melek Hatun'u serbest bıraktırdı ve Larend'e ve yöresini Mehmed Bey'e, Niğde idaresini de Bengi Ali Bey'e vererek Karamanlı ülkesinin yönetimini Alâeddin Ali Bey'in çocuklarına iade etti.⁵⁵ Melek Hatun, Larend'e döndükten

⁴⁷ *Rûhî Tarihi*, s. 388-389; Şikârî, s. 210-211.

⁴⁸ *Âşıkpaşazade Tarihi*, s. 125; *Oruç Bey Tarihi*, s. 47; *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*, s. 29; Şikârî, s. 213.

⁴⁹ Ali Bey ise Bayezid henüz saldırıya geçmeden evvel Candaroğlu Süleyman Bey ve Kadı Burhaneddin ile ittifak kurmuşlardı. Bayezid'in Konya önlerine geldiğini duyan Alâeddin Ali Bey bu şehirden kaçarak Taşili'ne firar etti. Konya halkı Alâeddin Ali Bey'in kendilerini terk etmesi buna mukabil Bayezid'in halka karşı şefkatli davranması, halkın şehrin kapılarını Osmanlılara açmasına vesile oldu. Buna karşın Alâeddin Ali Bey ise gelişmelerden haberdar olunca Bayezid'e barış teklifi için elçiler gönderdi. Bayezid ise gelen bu elçilerin barış teklifini kabul etti. Esasen Bayezid, Alâeddin Ali Bey'den gelen barış teklifini biraz da zorunlu gerekçelerden dolayı kabul etmiştir. Çünkü Balkanlardaki gelişmeler ve Kadı Burhaneddin'in Karamanlılara yardıma geliyor olması Bayezid'i barışa zorlamıştır. Bkz.; *Rûhî Tarihi*, s. 394.

⁵⁰ *Oruç Bey Tarihi*, s. 49.

⁵¹ Şikârî, s. 213, 225.

⁵² *Oruç Bey Tarihi*, s. 55.

⁵³ Bayezid, Alâeddin Ali Bey'e hitaben "niçin bana itaat etmedin" diye sorunca buna karşılık Ali Bey ise, "niçin sana muti olayım, bende senin gibi bir beyim" dedi. Bunun üzerine çok sinirlenen Alâeddin Ali Bey'in başının vurulmasını emretti. Bkz.; Şikârî, s. 225; Başkan, *Karamanoğulları Beyliği (Alâ'd-din Ali Bey Dönemi 1357-1398)*, s. 39.

⁵⁴ Sümer, "Aleâddin Ali Bey," *TDİA*, C. 2, s. 322; Koprman, "Karaman-oğulları (1250-1487)," s. 52.

⁵⁵ Şerefüddin Ali Yezdî, *Zafernâme*, (Çev. Ahsen Batur), Selenge Yay., İstanbul 2013, s. 398; Halil İncalcık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları (1302-1481)*, İSAM Yay., İstanbul 2010, s. 116; Tekindağ, "Karamanlılar," *İA*, C. 6, s.

sonra burada vefat etmiştir. Onun ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir, kendisinin türbesi Medresenin bitişiğindedir.⁵⁶

Melek Hatun'u Karman sarayına gelmesiyle birlikte iki beylik arasındaki siyasi çekişmelerden en çok etkilenen kişi olmuştur. Sarayda Hatun, savaşta elçi ve mağlubiyet sonrası sürgün bir kişi olduğu gibi tüm bunların yanı sıra kültür ve eğitim işlerine önem veren adeta bir Banidir. Özellikle Karamanoğullarına zaman zaman payitahtlık yapmış olan Larende (Karaman)'de Hatuniye Medresesini yaptırmıştır. Medresenin kitabesinde; “*Bu mübarek ve şerefli medresenin yapılmasına büyük emir, tanrı tarafından te'yid edilmiş, muzaffer (din ve dünyanın yücesi) Karamanoğlu Mahmud oğlu Halil oğlu Alâ-ed-din'in Allah mülkünü ebedi kılsın, hükümdarlık günlerinde, tanrının te'yidi ile imanlıların yardımcısı olan Osman oğlu Orhan oğlu Murad'ın kızı Sultan Hatun 783 (1381) yılında emretti.*”⁵⁷ Mimarının adı Hoca Ahmed b. Numan'dır.⁵⁸ Kitabeye göre Medrese 1381'de yapımına başlanılmıştı. İ. Hakkı Konyalı, bu medresenin inşasından üç yıl sonra (1385) buraya ait bir vakfiyenin kurulduğuna işaret etmesi⁵⁹ Medresenin bir yıl sonra yani 1382'de tamamlandığını çıkartmamız mümkündür.

SONUÇ

Anadolu'da iki büyü güç olan Karamanoğulları ve Osmanlılar arasında ilk siyasi evlilik Alâeddin Ali Bey'in I. Murad'ın kızı Melek Hatun ile evlenmesiyle başlamıştır. Bu durum sonraki dönemlerde de devam etmiştir. Osmanlılar bu tür sıhriyet bağları devlet politikası haline getirmişlerdi. Böylece çevresindeki güçleri kontrolü ve hâkimiyet sahasını genişletmeye çalışmıştı. Melek Hatun'da bu amaç doğrultusunda Karamanlı sarayına gelin gönderilmişti. Melek Hatun, Karman sarayında bir hatun olmanın yanı sıra özellikle Osmanlı-Karaman mücadelelerinde adeta arabuluculuk yapan bir sefire misyonunu üstlenmiştir. İlginç olan Melek Hatun, Karaman-Osmanlı mücadelesinde ailesini düşünerek kocasının tarafında yer almıştır. Nitekim daha sonraları Karman sarayına gelin gelen diğer Osmanlı hatunlarında da bu durum söz konusuydu. Melek Hatun ile başlamak üzere Alâeddin Ali Bey'den sonra Karamanlıların başına geçen her Bey, dönemin kaynaklarının deyişiyle “Osmanlı alacılığı vardı” Osmanlı soyundan gelmekteydiler. Melek Hatun bu siyasi çekişmelerin ve sefîreliğinin yanı sıra Karman ülkesine güzel bir eğitim kurumu kazandırmıştır. Bu medrese günümüzde de ayakta olan Karaman Hatuniye medresesidir.

323; Yahya Başkan, *Orta Anadolu'da Hâkimiyet Mücadelesi (1400-1500)*, İstanbul Üniv. SBE, İstanbul 2007, (Basılmamış Doktora Tezi), s. 15.

⁵⁶ Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, s. 22.

⁵⁷ İ. Hakkı Konyalı, *Abideleri Ve Kitabeleri İle Karaman Tarihi*, Baha Matbaası, İstanbul 1967, s. 466-467.

⁵⁸ Zeki Sönmez, *Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonlarına Kadar Anadolu Türk- İslam Mimarisinde Sanatçılar*, TTK Yayınları, Ankara 1995, s. 314.

⁵⁹ Konyalı, *Abideleri Ve Kitabeleri İle Karaman Tarihi*, s. 479-480; Şebnem Akalın, “Hatuniye Medresesi”, *TDİA*, C. 16, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s. 503.

KAYNAKLAR

- AKALIN, Şebnem, “Hatuniye Medresesi”, *TDİA*, C. 16, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s. 503-504.
- ALDERSON, Anthony Dolphin, *Osmanlı Hanedanı'nın Yapısı*, (Nşr. Ş. Severcan), İz Yayıncılık, İstanbul 1998.
- ANONİM *TEVÂRİH-İ ÂL-İ OSMAN*, (Haz. Nihat Azamat), Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1992.
- ÂŞIKPAŞAZADE, *Âşıkpaşazade Tarihi*, (Haz. Kemal Yavuz ve M. A. Yekta Saraç), K Kitaplığı Yayınları, İstanbul 2003.
- BAŞKAN, Yahya, *Karamanoğulları Beyliği, (Alâ'ed-din Ali Bey Dönemi 1357-1398)*, İnönü Üniv., SBE., Malatya 1999, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BAŞKAN, Yahya, *Orta Anadolu'da Hâkimiyet Mücadelesi (1400-1500)*, İstanbul Üniv. SBE, İstanbul 2007, (Basılmamış Doktora Tezi).
- DARKOT, Besim, “Ankara,” *İA*, C. I, MEB Yayınları, İstanbul 1978, s. 437-452.
- HADÎDÎ, *Tevârih-i Âl-i Osman (1299-1523)*, (Haz. Necdet Öztürk), Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1991.
- HAYRULLAH EFENDÎ, *Osmanlı Devleti Tarihi*, C.II, (Haz. Zaruri Danışman), Son Havadis Yayınları, İstanbul 1971.
- HOCA SADEDDİN EFENDÎ, *Tacü't-Tevârih*, C.I, (Haz. İsmet Parmaksızoğlu), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992.
- İBN KEMAL, *Tevârih-i Âl-i Osman*, C.VII, (Haz. Şerafettin Turan), 2. Baskı, TTK Yay., Ankara 1991.
- İBNİ ARABŞAH, *Acâibu'l Makdûr*, (Çev. Ahsen Batur), Selenge Yayınları, İstanbul 2012.
- İNALCIK, Halil, “II. Murad”, *İA*, C. 8, MEB. Yayınları, İstanbul 1979, s. 598-615.
- İNALCIK, Halil, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları (1302-1481)*, İSAM Yay., İstanbul 2010.
- JORGA, Nicolae *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I (1300-1451)*, (Çev. N. Epçeli), Yeditepe Yay., İstanbul 2005.
- KARAMAN, Şaban, *Osmanlı Karamanoğulları İlişkileri, (Karaman Tarihi ve Kültürü)*, C. 3, Karaman Valiliği Yay., Karaman 2005,
- KONYALI, İ. Hakkı, *Abideleri Ve Kitabeleri İle Karaman Tarihi*, Baha Matbaası, İstanbul 1967.
- KOPRAMAN, Kâzım Yaşar, “Karaman-oğulları (1250-1487),” *Makaleler*, (Haz. Semih Yalçın ve Altan Çetin), Berikan Yay., Ankara 2005, s. 49-61.
- MEHMED NEŞRÎ, *Kitâb-ı Cihânnümâ*, C.II, (Haz. M. Altay Köymen ve F. Reşit Unat), TTK Yayınları, Ankara 1995.
- MEVLANA RUHÎ, *Rûhî Tarihi*, (Çev. Yaşar Yücel ve Halil Erdoğan Cengiz), *Belgeler*, C. 18, S.18, TTK Yay., Ankara 1989.

- NİZAMÜDDİN ŞAMÎ, *Zafernâme*, (Çev. Necati Lugal), TTK. Yay., Ankara 1949.
- ORUÇ BEY, *Oruç Bey Tarihi*, (Haz. Nihal Atsız), İstanbul 1972.
- SAKAOĞLU, Necdet, *Bu Mülkün Kadın Sultanları*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul 2011.
- SÖNMEZ, Zeki, *Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonlarına Kadar Anadolu Türk- İslam Mimarisinde Sanatçılar*, TTK Yayınları, Ankara 1995.
- SÜMER, Faruk, “Alâeddin Bey,” *TDİA*, C. 2, İstanbul 1989, s.321-323.
- ŞEREFÜDDİN ALİ YEZDÎ, *Zafernâme*, (Çev. Ahsen Batur), Selenge Yay., İstanbul 2013.
- ŞİKÂRÎ, *Karamannâme*, (Haz. Metin Sözen ve Necdet Sakaoğlu), Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi Yay., İstanbul 2005.
- ŞİKÂRÎ, *Karamanoğulları Tarihi*, (Nşr. Mesud Koman), Yeni Kitap Basımevi, Konya 1946,
- TAŞKIRAN, Hasan, *Karamanoğulları Beyliği ve Hristiyan Dünyası ile İlişkileri*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2015, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- TEKİNDAĞ, Şehabeddin, “Karamanlılar,” *İA*, C. 6, MEB. Yayınları, İstanbul 1993, s. 316-330.
- ULUÇAY, M. Çağatay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, “I. Murad”, *İA*, C. VIII, MEB Yay., İstanbul 1979, s. 587-598.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, “Karamanoğulları Devri Vesikalarından İbrahim Beyin Karaman İmareti Vakfıyesi,” *Belleten*, C. I, TTK Basımevi, Ankara 1937, s. 56-164.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C. I, TTK Yayınları, Ankara 1999.
- ÜNAL, Tahsin, *Karamanoğulları Tarihi*, Berikan Yay., Ankara 2001.
- VARLIK, M. Çetin, *Germiyanoğulları Tarihi (1300-1429)*, Ankara 1974.
- WITTEK, Paul, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu*, (Çev. Güzin Yalter), Türkiye Yayınevi, İstanbul 1966.